

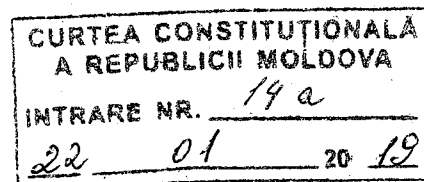
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994
cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției
Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

*privind constituționalitatea Hotărârii Guvernului din 18 ianuarie 2019
cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate*

I – AUTORUL SESIZĂRII

Deputații în Parlamentul Republicii Moldova

Adrian LEBEDINSCHI,
Vasile BOLEA,
Vlad BATRÎNCEA

tel.: (+373) 78000902
(+373) 69996939
(+373) 79915866

Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Columna 148/1

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect examinarea constituționalității Hotărîrii Guvernului din 18 ianuarie 2019 cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

La data de 18.01.2019, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărîrea cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate. Exercițiul prin intermediul căruia a atentat la garantarea drepturilor constituționale ale cetățenilor Republicii Moldova, prin prisma argumentelor după cum urmează.

Potrivit articolului 2 al Constituției Republicii Moldova, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

În lumina raționamentelor constituționale, exercițiul electoral este *de facto* premisa realizării principiului suveranității naționale. Or, **neconstituționalitatea prevederilor Hotărîrii criticate, rezidă în prim-plan de la principiile statului de drept, unul dintre ele fiind cel al suveranității poporului, al cărui esență constă în a consfinți, în primul rînd, poporul ca deținător de autoritate legitimă, căruia îi aparține puterea.**

În această ordine de idei, una din caracteristicile suveranității constă în faptul că puterea este transmisă de către popor unor organisme care exercită conducerea de stat, iar această „transmitere” nu se realizează altfel decît prin exprimarea votului, și respectiv prin exercițiul revocării în cadrul căruia, poporul are dreptul să nu mențină mandatul pentru reprezentanții aleși.

Indubitabil, exercitarea suveranității **în mod direct** de către popor se face prin participarea lui la referendumuri și la alegeri, precum și prin luarea în mod direct a unor decizii.

Analogic dezideratului potrivit căruia referendumul în sensul prevederilor constituționale, reprezintă o formă supremă de exercitare a suveranității naționale, prin care corpul electoral (alegătorii) este chemat să decidă asupra adoptării unei legi fundamentale (de modificare a dispozițiilor generale ale Constituției, spre exemplu) sau să-și exprime voința în alte probleme de interes național, conturăm argumentul respectiv și pentru exercițiului alegerilor parlamentare. Or, Parlamentul este consacrat de către art.60 din Constituție drept organul reprezentativ.

De altfel, votul este instrumentul juridic de investire cu prerogative legale a autorităților publice, cărora li se delegă astfel exercitarea continuă a suveranității naționale.

Articolul 38 al Constituției consacră drepturile politice ale cetățenilor, dreptul de vot și dreptul de a fi ales. Or, aceste prevederi urmează în mod obligatoriu a fi coroborate cu art.2 al Constituției.

În doctrină, vom regăsi fundamentată opinia potrivit căreia alegerile sunt modalitatea de bază și principalul mijloc juridic de formare a instituțiilor și organelor de stat și de investire a persoanelor oficiale cu atribuții publice. Or, alegerile legitimează puterea.

Subsidiar, În Hotărîrea nr. 15 din 27 mai 2014 Curtea Constituțională a subliniat: „46. [...] în sensul articolului 2 din Constituție, o democrație veritabilă poate fi constituită numai de către popor, prin exercitarea suveranității naționale în mod direct ori prin intermediul reprezentanților săi, aleși în cadrul unui scrutin democratic.”

Mai mult ca atît, art. 25 al Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966, Ratificat prin Hotărîrea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990, consacră

expres „Orice cetățean are dreptul și posibilitatea, **fără nici una din discriminările** la care se referă articolul 2 și fără restricții nerezonabile:

a) de a lua parte la conducerea treburilor publice, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liber aleși;

b) de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice, oneste, cu sufragiu universal și egal și cu scrutin secret, asigurând exprimarea liberă a voinței alegătorilor;

c) de a avea acces, în condiții generale de egalitate, la funcțiunile publice din țara sa.”

De asemenea, Comisia de la Veneția, în Codul de bună conduită în materie electorală, adoptat în cadrul celei de-a 52-a sesiune (*Veneția, 18-19 octombrie 2002*), a relevat următoarele: „Democrația este, la fel ca și drepturile omului și supremația dreptului, unul din cei trei piloni ai patrimoniului constituțional european, precum și ai Consiliului Europei. Ea nu poate fi concepută fără alegeri, respectând un anumit număr de principii considerate democratice.”

În ordinea de idei expusă, principiul **egalității alegerilor** stabilește că toți cetățenii participă la alegeri în condiții egale. Acest principiu se asigură prin acordarea tuturor alegătorilor a unor posibilități egale din punct de vedere juridic, începând cu înaintarea candidaților, participarea la campania electorală **și votarea propriu-zisă**.

Codul Electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997, stabilește în art.2 că nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului cu scopul de a-l sili să participe **sau să nu participe la alegeri**, precum și asupra exprimării de către acesta a liberei sale voințe. Iar, **misiunile diplomatice** și oficiile consulare sînt obligate **să creeze condiții** pentru ca cetățenii să-și exercite liber drepturile lor electorale.

Cetățenii Republicii Moldova care domiciliază în afara țării beneficiază de drepturi electorale depline.

Totodată, art.31 al Codului Electoral, prevede că în cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumului republican, pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova se organizează una **sau mai multe** secții de votare pentru alegătorii care se află în străinătate la data alegerilor. Iar, art.32 prin excepție reglementează că, în afară de secțiile de votare prevăzute la alin.(2), vor fi organizate, cu acordul autorităților competente ale țării respective, **secții de votare și în alte localități**. Organizarea acestor secții de votare se stabilește de Comisia Electorală Centrală, la propunerea Guvernului, în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și cu alte autorități ale administrației publice centrale.

Potrivit art.80 alin.(5) lit. a) și lit. b), criteriile de care se ține cont la deschiderea secțiilor de votare din străinătate sunt: **informațiile deținute de către misiunile diplomatice** și oficiile consulare ale Republicii Moldova din țările de reședință, și informațiile deținute de către autoritățile publice centrale, inclusiv datele statistice oficiale relevante.

Or, la adoptarea Hotărîrii criticate, Guvernul **nu a ținut cont** de demersul Ambasadorului Republicii Moldova în Federația Rusă (*nr. RUS/41 1342 din 2 noiembrie 2018*), prin care, argumentat se prezintă oportunitatea deschiderii a 22 secții de votare Federația Rusă.

Din motive neclare, deși atît Comisia Electorală Centrală, cît și Guvernul Republicii Moldova au deținut informația privind numărul de cetățeni aflați peste hotarele Republicii Moldova, au fost deschise **secții de votare într-un mod disproporționat numărului de cetățeni**.

Astfel, analizînd datele furnizate de către MAEIE, raportate la numărul secțiilor de votare deschise, constatăm că **nu este asigurat drept de a alege** a cetățenilor aflați peste hotarele, țării, precum și că **este o abordare selectivă și discriminatorie**.

Or, art.16 al Constituției prevede expres că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

În sensul celor expuse, un calcul simplu denotă că **circa 71 regiuni ale Federației Ruse nu pot fi acoperite cu secții de vot, în acest sens, dreptul electoral fiind neasigurat pentru circa 180 mii cetățeni**.

Totodată, potrivit Hotărîrii criticate, sunt organizate secții de votare **în cinci regiuni ale Federației Ruse**, în privința cărora misiunea diplomatică a Republicii Moldova **nu a solicitat înființarea acestora dat fiind lipsa unui număr de alegatori, cetățeni ai Republicii Moldova** concentrați pe teritoriul regiunilor respective. Prin urmare se creează o **disproporționalitate** între regiunile în care sunt concentrați un număr impunător de alegatori, cetățeni ai Republicii Moldova, **dar care nu sunt asigurați cu secții de votare**, și regiunile în care cetățenii sunt concentrați într-un număr **infim**, însă dispun de secție de votare. Exercițiu pe care îl calificăm drept **orchestrat și meschin**.

Astfel, în contextul în care în total peste hotarele țării se află cca.1002834 cetățeni, adică aproximativ 1/3 din numărul alegătorilor Republicii Moldova, din această cifră cele mai mari prezențe se atestă după cum urmează:

- Federația Rusă - 477949 cetățeni
- Republică Italiană - 142266 cetățeni
- Statele Unite ale Americii - 47554 cetățeni
- Canada - 17565 cetățeni
- Ucraina - 17237 cetățeni
- Regatul Spaniei - 16202 cetățeni
- Republica Federală Germană -14815 cetățeni
- Statul Israel - 13005 cetățeni
- România - 9272 cetățeni
- Republica Elenă - 9085 cetățeni etc.

Din motive neclare, deși atât Comisia Electorală Centrală, cât și Guvernul Republicii Moldova au deținut informația privind numărul de cetățeni aflați peste hotarele Republicii Moldova, au fost deschise secții de votare într-un mod **disproporționat** numărului de cetățeni aflați peste hotarele Republicii Moldova:

- Federația Rusă - 11 secții de votare
- Republică Italiană - 29 secții de votare
- Statele Unite ale Americii - 12 secții de votare
- Canada - 3 secții de votare
- Ucraina - 3 secții de votare
- Regatul Spaniei - 4 secții de votare
- Republica Federală Germană - 2 secții de votare
- Statul Israel - 2 secții de votare
- România - 12 secții de votare
- Republica Elenă - 2 secții de votare etc.

În sensul cifrelor enunțate, se atestă o disproporție vădită și nejustificată dintre cifra numerică a secțiilor de votare în Statele Unite ale Americii, Federația Rusă și respectiv Republica Italia, în sensul în care pentru un stat în care se află cca.150 mii alegători sunt deschise 29 secții de votare, iar pentru un stat în care se află cca.447 mii alegători, sunt deschise doar 11 secții de votare.

Or, potrivit notei informative la Hotărîrea criticată, **obiectivul** primordial al actului normativ respectiv este **crearea condițiilor pentru participarea la vot** a cetățenilor Republicii Moldova care se afla în străinătate.

Suplimentar, după cum este bine cunoscut, **principiile electorale** reprezintă o serie de standarde general acceptate, fundamentale, care reflectă natura democratică a alegerilor în calitate de fundament constituțional al puterii publice.

Ele determină condițiile primare de reglementare a drepturilor electorale, și formează un **sistem coordonat de garanții și proceduri care asigură desfășurarea unor alegeri oneste**, realizarea și protecția drepturilor electorale ale cetățenilor.

În acest sens, statul Republica Moldova, prin normele Codului electoral, urmează să

depună efort întru **extinderea reprezentativității și creării condițiilor ca la exercițiul electoral să poată participa toți cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot, indiferent de locul unde aceștia se află**, cu condiția că aceștia se regăsesc compact pe un anumit teritoriu, iar organizarea secției de votare suplimentare în localitatea respectivă justifică cheltuielile pe care statul urmează să le suporte.

Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr.15 din 27 mai 1998, a statuat că alegerile constituie nu numai un mijloc de exercitare de către cetățeni a drepturilor lor politice, consacrate de Constituție, ci și un mijloc de dotare a instituțiilor unui stat democratic cu o capacitate coerentă de expresie, **pentru a face posibilă organizarea unor centre de decizie politică**, eficiente și în măsură să imprime activității de stat o orientare general nefragmentată. Astfel, fiind caracteristice unui stat de drept, alegerile și referendumul sînt instrumente prin excelență ale democrației directe, **în care alegătorii își exprimă opțiunea**.

Dreptul de vot, fiind un drept fundamental, potrivit art.4 din Constituție, urmează a fi interpretat și aplicat inclusiv prin raportare la garanțiile instituite în Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția europeană și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care stabilesc că voința poporului este baza puterii de stat.

În context, Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția stabilește **că dreptul de a alege și de a fi ales poate fi acordat cetățenilor care domiciliază în afara țării**. Ba mai mult ca atât, acest drept trebuie asigurat necondiționat.

Mai mult ca atât, potrivit art.93 alin.(6) al Codului Electoral, înregistrarea prealabilă nu este obligatorie, astfel cetățenii care, din diferite motive, nu se înregistrează în prealabil, în realitate și în mod practic, **oricum își pot exercita dreptul de vot**, prezentîndu-se în ziua alegerilor la orice secție de votare constituită în afara țării.

Astfel, analizînd datele furnizate de către MAEIE, raportate la numărul secțiilor de votare deschise, se constată **că nu este asigurat dreptul de a alege al cetățenilor aflați peste hotarele țării**, precum și că este o abordare selectivă și discriminatorie.

Din aceste considerente, se apreciază că deschiderea în mod restrîns a secțiilor de votare în străinătate **aduce atingere substanței drepturilor electorale, încalcă dreptul de vot al persoanei, anihilează libera exprimare a voinței poporului în alegerea deputaților**, iar pe cale de consecință se aduce atingere prevederilor articolului 2, 4, 16 și 38 din Constituție.

Vom nota că, obiecțiile cu privire la modul disproporționat de deschidere a secțiilor de vot peste hotare este exprimat de către mai mulți concurenți electorali, printre care, PSRM, dar și Blocul „Acum”, ultimul menționînd la data de 18.01.2019 într-o declarație:

„Din cele 28 de secții de votare care trebuiau obligatoriu deschise conform rezultatelor alegerilor prezidențiale, dar și prin raportare la cifrele înregistrării prealabile, regimul a deschis doar... 2! Este vorba de o secție pentru Bruxelles (Belgia) și una pentru Ravena (Italia). Cea mai gravă situație este în Italia – în loc de 12 secții de votare necesare, au deschis doar una singură (Ravena). Alte 3 deschise sunt doar pentru ”statistică”, or numărul cetățenilor noștri care locuiesc acolo este mai mic (Bari – 1269 de alegători, Bolzana – 3339 alegători împreună cu Trento unde la fel este secție de votare și Palermo – 230 de alegători). Cea mai mare nevoie de secții de vot, unde numărul de cetățeni este extrem de mare, este în următoarele orașe: Parma, Padova (2 secții), Verona, Mestre, Bologna, Brescia, Modena, Treviso, Milano (2 secții), Roma. În alte state situația se prezintă în felul următor:

1. **Irlanda**. Acolo, conform rezultatelor alegerilor prezidențiale, trebuia deschisă o secție de votare în apropiere de Dublin. Nici vorbă de așa ceva. Au deschis în Tralee.
2. **SUA**. Peste 2500 de alegători în 2016 au votat în Chicago. Nici vorbă de secție de votare nouă acolo. În schimb, au deschis în alte 5 locuri unde un anumit candidat (formal independent, dar real al PD-ului) împreună cu angajații Agenției Servicii Publice perfectează la greu pașapoarte.

3. **Franța.** Trebuiau deschise 4 secții noi – Paris 2, Villeneuve-Saints-Georges și Montreuil. În loc de cele 4, au deschis una singură. În Sud, în Marseille. Unde, din nou, numărul moldovenilor este mic.
4. **Regatul Unit.** Era nevoie de 2 secții noi în Londra. Au deschis 2 secții de votare noi, însă nu în Londra, ci în Manchester și Northampton.
5. **România.** Erau necesare 3 secții noi – două în București și una în Iași. Nici pomină de așa ceva. Au deschis în schimb o secție în Sibiu.
6. **Germania.** Trebuiau deschise două secții noi. Nu au deschis nici una.
7. **Canada.** Era necesară o secție nouă în Montreal. Nu au deschis-o.
8. **Federația Rusă.** Trebuiau deschise 2 secții noi la Moscova. Nu le-au deschis.

Prin urmare, asistăm, pe de o parte, la o nouă ilegalitate, dar, pe de altă parte, la o nouă batjocoră față de cetățenii acestei țări care locuiesc în afara țării”.

Cadrul normativ pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

- (1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.
- (2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

- (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.
- (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 16

Egalitatea

- (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 38

Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

- (1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 14. Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Articolul 3 din Protocolul adițional. Dreptul la alegeri libere

Înaltele părți contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.

Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei (CDL-AD (2002) 23 rev)

Comisia de la Veneția a adoptat Codul bunelor practici în materie electorală. Raportul explicativ la Codul bunelor practici, în partea relevantă, prevede următoarele:

Dreptul de a alege și de a fi ales poate fi acordat cetățenilor care domiciliază în afara țării.

Stabilitatea legii este crucială pentru credibilitatea procesului electoral, care este, în sine, vitală pentru consolidarea democrației. Norme care se modifică frecvent – și, în special, norme care sunt complexe – pot crea confuzie alegătorilor. Mai presus de toate, alegătorii pot conchide, în mod corect sau incorect, că legea electorală este doar un instrument în mâinile celor care sunt la putere și că voturile lor au puțină putere de decizie asupra rezultatelor alegerilor.

Totuși, în practică nu atât stabilitatea principiilor fundamentale are nevoie de protecție (este puțin probabil ca acestea să fie serios contestate) cât stabilitatea unor norme mai specifice ale legislației electorale, în special cele care reglementează sistemul electoral propriu-zis, componența comisiilor electorale și stabilirea circumscripțiilor teritoriale. Aceste trei elemente sunt frecvent, în mod corect sau incorect, considerate ca fiind factori decisivi pentru rezultatele alegerilor, de aceea trebuie luate măsuri pentru evitarea nu doar a manipulărilor în favoarea partidului aflat la putere, dar chiar și a simplor aparențe de manipulare.

Modificarea sistemelor de vot nu e neapărat un lucru rău – acestea pot fi întotdeauna modificate spre bine – spre deosebire de modificarea lor frecventă sau chiar înaintea (în decurs de un an până la) alegerilor. Chiar și atunci când nu există intenții de manipulare, modificările vor părea a fi dictate de interesele imediate ale partidelor politice.”

Raportul nr. 12476 din 24 ianuarie 2011 al Comisiei ad-hoc al oficiului Adunării Parlamentare a Consiliului Europei asupra alegerilor parlamentare anticipate în Republica Moldova din 28 noiembrie 2010¹

27. La CEC a convoqué des réunions régulières ouvertes au public et aux médias, ce qui a renforcé la transparence du processus électoral et l’atmosphère de confiance. Le grand défi pour la CEC lors des élections législatives anticipées était le très grand nombre de citoyens moldaves se trouvant dans des pays étrangers. Selon différentes sources d’information, ce chiffre serait de plus de 500.000 personnes sur un total de 2,6 millions électeurs inscrits sur les listes électorales. Le gouvernement a décidé d’ouvrir 75 bureaux de vote dans les pays étrangers par rapport à 33

¹ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewHTML.asp?FileID=13085&lang=fr>

lors des dernières élections législatives du 29 juillet 2009. Un certain nombre d'interlocuteurs ont attiré l'attention sur le fait que la répartition géographique de ces bureaux de vote dans divers pays étrangers était motivée par des considérations politiques et ne correspondait pas au nombre de citoyens moldaves résidant dans ces pays. Une préférence aurait ainsi été donnée aux pays de l'Europe de l'Ouest, tandis que, selon les données officielles du Bureau des statistiques de Moldova, le plus grand nombre de citoyens moldaves se trouvait en Russie où seulement quatre bureaux de vote ont été ouverts sur le total de 75 bureaux de vote à l'étranger.

Traducere neoficială

CEC a convocat ședințe regulate deschise publicului și instituțiilor media, fapt care a fortificat transparența procesului electoral și atmosfera de încredere. Marea provocare pentru CEC pe parcursul alegerilor parlamentare anticipate era numărul extrem de mare al cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate. Conform diverselor surse de informare, această cifră putea fi mai mult de 500.000 persoane dintr-un total de 2,6 milioane persoane înscrise în listele electorale. Guvernul a decis să deschidă 75 de secții de votare în străinătate în raport cu 33 deschise la alegerile legislative din 29 iulie 2009. Un anumit număr de interlocutori au atras atenția asupra faptului că repartizarea geografică a acestor secții de vot în varii țări străine era dictată de interese politice și nu corespundea numărului de cetățeni ce se află în statele respective. O preferință aparte au fost acordată țărilor Europei de Vest, chiar dacă, conform datelor Biroului de statistică al Republicii Moldova, cea mai mare parte a cetățenilor Republicii Moldova se aflau în Federația Rusă unde doar patru birouri de vot din totalul de 75 au fost deschise.

Jurisprudență relevantă

Hotărârea Marii Camere din 27 aprilie 2010 pe cauza Tănase v. Republica Moldova (cererea nr.7/08), speță în care, printre altele, cu titlu de principiu se menționează următoarele:

1. Principii generale

1. Curtea a accentuat în mod continuu importanța articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenției pentru o democrație efectivă și, ca și consecință, importanța primordială a acestuia în sistemul Convenției. În *Yumak and Sadak v. Turkey*, citată mai sus, § 105, ea a reiterat că drepturile garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție sunt cruciale pentru stabilirea și menținerea temeliei unei democrații efective și semnificative guvernate de supremația legii. În *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium*, 2 martie 1987, § 47, Seria A nr. 113, și *Lingens v. Austria*, 8 iulie 1986, §§ 41 și 42, Seria A nr. 103, Curtea a constatat că alegerile libere și libertatea de exprimare, și, în special, libertatea dezbaterilor politice, formează temelia oricărei democrații.

2. În ceea ce privește aspectul pasiv al articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție, Curtea a subliniat că statele se bucură de o latitudine considerabilă la stabilirea criteriilor care reglementează eligibilitatea pentru a candida în alegeri. În *Ždanoka v. Letonia*, citată mai sus, § 106, Curtea a explicat că:

„deși [criteriile] au o origine comună în ceea ce privește necesitatea de a asigura atât independența reprezentanților aleși, cât și libertatea de alegere a alegătorilor, aceste criterii variază în funcție de factorii istorici și politici specifici fiecărui stat. Multitudinea situațiilor prevăzute în constituțiile și legislația electorală ale numeroaselor State membre ale Consiliului Europei demonstrează diversitatea posibilelor abordări în acest domeniu. Prin urmare, în scopul aplicării articolului 3, orice legislație electorală trebuie apreciată în lumina evoluției politice a țării respective.”

3. În mod similar, în *Podkolzina v. Letonia*, nr. 46726/99, § 33, ECHR 2002-II, Curtea a constatat că în scopul aplicării articolului 3, orice legislație electorală trebuie apreciată în lumina evoluției politice a țării respective, astfel încât caracteristici care ar fi inacceptabile în contextul unui sistem ar putea fi justificate în contextul altui sistem. Totuși, aceasta a subliniat că marja de apreciere a statului în această privință este limitată de obligația de a respecta principiul

fundamental al articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție, și anume „libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ” (a se vedea, de asemenea, *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium*, citată mai sus, § 47; și *Melnychenko v. Ukraine*, nr. 17707/02, § 55, ECHR 2004-X).

4. În aprecierea limitării latitudinii acordate statelor, în *Aziz v. Cyprus*, citată mai sus, § 28, Curtea a menționat următoarele:

„Cu toate că ... statele se bucură de o latitudine considerabilă pentru stabilirea regulilor în cadrul ordinii lor constituționale care reglementează alegerile parlamentare și compoziția Parlamentului, și ... criterii relevante ar putea să varieze în dependență de factori istorici și politici specifici fiecărui stat, aceste reguli nu ar trebui să fie formulate astfel încât să excludă unele persoane sau grupuri de persoane de la participarea în viața politică a țării și, în special, de la alegerea legislativului, un drept garantat atât de Convenție, cât și de Constituțiile tuturor statelor contractante.”

5. Aplicând aceste principii, Curtea a constatat în *Ždanoka v. Letonia*, citată mai sus, §§ 119 la 135, că factorii istorici ar putea să ofere o justificare pentru restricționarea unor drepturi menită să protejeze integritatea procesului democratic, prin excluderea, în acea cauză, a persoanelor care au participat activ în tentativele de răsturnare a regimului democratic nou-stabilit. Cu toate acestea, Curtea a sugerat că este puțin probabil ca aplicarea unor asemenea restricții era compatibilă și mulți ani mai târziu, în cazul în care justificarea aplicării acestora și amenințările pe care acestea au încercat să le evite nu mai erau relevante. În consecință, în *Adamsons v. Letonia*, citată mai sus, §§ 123 la 128, Curtea a subliniat că, odată cu trecerea timpului, devine tot mai greu de justificat restricțiile generale aplicate asupra drepturilor electorale. În schimb, măsurile trebuie „individualizate” pentru a face față unui risc real care ar veni de la o anumită persoană.

6. În *Hirst v. the United Kingdom (nr. 2)* [GC], nr. 74025/01, § 62, ECHR 2005-IX, Curtea a observat la nivel mai general că orice condiție impusă drepturilor garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție trebuie să reflecte, sau nu trebuie să contravină, preocuparea de a menține integritatea și eficacitatea unui proces electoral, care are drept scop identificarea voinței poporului prin intermediul sufragiului universal.

7. În final, în ciuda unei marje largi de apreciere de care se bucură statul în acest domeniu, Curtea a reiterat în mod repetat că îi revine Curții să determine în ultimă instanță dacă au fost respectate cerințele articolului 3 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În această privință, ea trebuie să se convingă că condițiile nu limitează drepturile în cauză într-o asemenea măsură încât să afecteze însăși esența acestora și să le priveze de eficiență; că restricțiile impuse urmăresc un scop legitim și că mijloacele folosite nu sunt disproporționale (a se vedea, spre exemplu, *Hirst v. the United Kingdom*, citată mai sus, § 62; și *Yumak and Sadak v. Turkey*, citată mai sus, § 109).

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare celor expuse, în conformitate cu prevederile art. art.1, 2, 4, 16, și 38 din Constituția Republicii Moldova, art. art.4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. art. 4, 38, 39 din Codul Jurisdicției Constituționale

Solicite Înaltei Curți:

1. Primirea spre examinare și declararea admisibilă a prezentei sesizări;
2. Exercițarea controlului constituționalității și declararea drept neconstituțională a Hotărârea Guvernului din 18 ianuarie 2019 cu privire la organizarea secțiilor de votare din străinătate.
3. Examinarea în regim de urgență a sesizării

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

VI - LISTA DOCUMENTELOR

1. Hotărîrea Guvernului

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Adrian Lebedinschi _____

Vlad Bătrîncea _____

Vasile Bolea _____

V. Bolea